

HBTQI i skolan – år F-3

BÖCKER

Cavallo Francesca; "Tomtarna på femte våningen" (Bonnier Carlsen)
I staden R är alla nöjda. Inget kan gå fel för man gör aldrig något oväntat eller pratar med någon man inte känner. Till denna lugna stad flyttar en familj med tre barn och två mammor som söker en trygg plats. De kämpar för att få kontakt med sina nya grannar, men det går trögt. Men dag kommer ett brev till dem. Det är jultomten som behöver hjälp med att slå in paket till alla barn i staden. Ingen annan vill ställa upp, något sådant har man ju aldrig gjort tidigare. Familjen är tomtens, barnens, julklapparnas, julens sista hopp!

Fearon Isak & Roberth; "Prinsen & Pojken" (Vombat förlag)
En modern och inkluderande HBTQ-tolkning av den klassiska sagan om att övervinna alla hinder för att hitta sin kärlek. Vackert illustrerad i mangastil. "

Gisslow Camilla; "Jag är Bella: en flicka med snopp" (Tallbergs förlag)
Hur kan det kännas att vara en flicka fast man har en snopp? Och hur vill Bella att andra ska vara mot henne?

Gisslow Camilla; "Jag är Linus: en pojke med snippa" (Tallbergs förlag)
Hur kan det kännas att vara en pojke fast man har en snippa? Och hur vill Linus att andra ska vara mot honom?

Gisslow Camilla; "Jag är Tintin och Elsa: både en pojke, en flicka eller mittemellan" (Tallbergs förlag)
Hur kan det kännas att vara både en flicka och en pojke, fast man har en snopp eller en snippa? Och hur vill Tintin-Elsa att andra ska vara mot hen?

Gunnarsson Camilla; "När mammorna blev kära" (Idus)
En lättläst kapitelbok om Fannys mamma som blir kär, i en klasskamrats mamma. Fannys föräldrar är skilda och det är länge sedan hennes pappa träffade en ny. Det är inte så konstigt att mamma också blir kär. Varför känns det ändå konstigt? Och varför är Fanny orolig över vad andra ska tycka?

Gustavsson Per; "Så gör prinsessor" (Natur & Kultur)
När prinsessor vaknar äter de alltid frukost i sängen. Sen kanske de döper några fartyg. Eller kopplar av med lite ishockey. Ibland är de ute på resa. Då händer det att de måste fäktas och skrämma iväg både rövare och drakar. För så gör prinsessor!

Jansson Jenny; "Astrid och flickan i skogen" (Idus förlag)
spöklig över ön. På väg hem till mormor Myran och Majken ser hon en flicka i skogen. När hon berättar för de vuxna om flickan så betar de sig konstigt. Vem är hon?

Jennings Jazz & Herthel Jessica; "Jag är Jazz" (Vombat förlag)
Jazz visste hela tiden att hon inte var som andra barn. Hennes identitet var en flickas men hennes kropp en pojkes. Det handlar alltså om en individs personlighet och identitet. Transsexuella kan ha olika bakgrund där en antingen redan från tidig barndom känt att en tillhör ett annat kön, eller upptäckt det senare i livet. Men denna bok handlar om Jazz. Detta är hennes egen berättelse och den är sann.

WEST PRIDE

HBTQ-FESTIVALEN GÖTEBORG

Karlsson Ylva; "Månen, varelsen och jag" (Rabén & Sjögren)

En gång sa mamma att det jämnar ut sig. Att hälften av gångerna säger folk som inte vet hon till mig och hälften av gångerna säger de han. Hon tror att det blir en blandning och liksom lagom i mitten. Men hon har fel. Hur kan det jämnar ut sig? Om två saker är fel blir de ju inte rätt ihop. Månne är så trött på att förklara. Det här att vara varken kille eller tjej, utan en hen. Hur svårt kan det vara? Inte ett dugg svårt! Därför ska hen börja youtube. Hen ska bli världens yngsta youtuber ever! Om allt fantastiskt berättar Månne i sina klipp: om sina samtal med månen, om universums bästa bästisar Rut och Jörgen. Om the Pink_Rainbow_Girl som ska lära Månne allt hon kan om youtube, och att spela synt. Men också om alla jobbiga grejer som händer. Om stora barn på skolgården som aldrig slutar ställa dumma frågor, om riddardagar där man måste välja kö efter om man är pojke eller flicka, och om släktingar som kallar trans för trams. Allt det som till sist lockar ut en läskig varelse ur en tallrik potatismos. En slemmig typ med röda ögon som vägrar att försvinna. För det finns de som inte tror att hennar finns. Att Månne alltså inte finns på riktigt.

Lindenbaum Pia; "Lill-Zlatan och morbror Raring" (Rabén & Sjögren)

Lill-Zlatan älskar sin morbror raring. När mamma och pappa är på Mallis får hon vara med honom hela tiden. De fikar, går och simmar och gör roliga saker. Men en dag sitter någon i morbrors kök. Han heter Steve och kommer från Trelleborg. Lill-Zlatan tycker att han kan åka tillbaka till det där Trelleborg. Men Steve vill inte flytta på sig i första taget. Och Lill-Zlatan är svartsjuk!

Lindgren Astrid; "Pippi Långstrump" (Rabén & Sjögren)

Pippi Långstrump vänder upp och ner på föreställningar om hur flickor ska vara. Stark, modig, påhittig och utmanar normerna. En tidlös klassiker.

Lissman Yvette & Vintrafors Katarina; "Novali hjärta Sara" (Vaktel förlag)

Novali har precis börjat första klass. Hon blir så konstigt blyg och pirrig i hela kroppen när hon ser Sara. Hon funderar på om en tjej vara kär i en annan tjej.

Novali vet att all kärlek är ok mellan vuxna men hur är det mellan barn?

En dag får Novali chansen att berätta vad hon känner för Sara men kommer hon att våga? Tänk om hon kommer att skratta åt henne! Då skulle Novali aldrig våga titta på henne igen, inte ens i smyg.

Mahl Mio; "Rymden är störst i hela världen"

Imile, Kaft och Menid är tre vänner som bor tillsammans i ett hus. En dag när de leker i husets källare, så hittar de tre underliga saker i en låda. Sakerna tar dem med ut på ett spännande äventyr, där de möter en ledsen kristallkrona, en finsmakarhäst och en trasig rymdraket. Boken är könsneutral, vilket innebär att författaren inte tilldelat karaktärerna ett speciellt kön. Under sin egen uppväxt har författaren förundrats och upprörts av att barnböcker är så könsstereotypa och köns-polariserande. "En undrar helt enkelt varför", säger Mio Mahl kring sin debutbok.

Richardson Justin; "Välkommen Tango" (Kabusa)

På Central Park Zoo i New York finns det många sorters familjer. Här finns kattbjörnsfamiljer, apfamiljer, padd-familjer och tukanfamiljer. Men det finns en familj som inte är som någon annan. Roy och Silo bygger ett bo precis som de andra pingvinparen på Zoo. Men stenen vill inte kläckas, och deras skötare ger dem ett ägg som behöver tas om hand. Ur ägget kliver Tango, som blir den första pingvinungen med två pappor. Berättelsen om Tango är sann.

WEST PRIDE

HBTQ-FESTIVALEN GÖTEBORG

Salqvist Eva; "Julia finns inte" (Idus)

Julia är mörkhårig och fantasifull. Hon gillar fotboll och skräckfilmer. Vissa påstår att hon är en tjej. Julia själv tycker inte att det är viktigt, även om hon känner sig mer som en kille. Men alla andra verkar tycka att det är viktigt. Killarna i klassen låter henne inte vara ifred. Julia försöker göra sig osynlig. Hon skäms för sig själv och sin kropp. En dag slutar hon att skämmas. Det är Fiona som får henne att våga vara sig själv, att vara den Julia hon alltid varit. Det här är en bok om könsdysfori – om känslan av att vara född i fel kön. Det är också en bok som ifrågasätter vad ett kön är. Vad innebär det att vara pojke respektive flicka? Vem är det som bestämmer vilka normer som ska råda i samhället?

Svensson Lena & Grunditz Catinka: "Du är bra som du är!" (Vombat förlag)

Nu har den kommit! Den lilla boken med det stora budskapet. En fint illustrerad bok som ger hopp och styrka. Vet du om att du är bra som du är? Det här är den lilla boken som handlar om ett stort ämne. Att bygga upp sin identitet och självkänsla är en process. Några ord på vägen kan vara till stor hjälp, något att stödja sig på när känslan vacklar.

Summanen Edward; "Familjeboken" (Vombat Förlag)

Var kommer bebisar ifrån? Hur vet man vilka som är ens familj? Och hur blev jag själv till? Familjer kan se ut nästan hur som helst och barn kan bli till på många olika sätt. Familjeboken handlar om många olika former av familjebildningar och vidgar begreppet familj. Boken tar upp hur ett barn blir till, insemination, sex, adoption, provrörsbefruktning samt såväl samkönade som olikkönade föräldrakonstellationer. En bok att läsa tillsammans, eller att låta lite äldre barn läsa på egen hand. Boken öppnar upp för samtal och reflektion kring temat familj.

Normkreativa böcker från OLIKA bokförlag:

Alla OLIKAs böcker arbetar utifrån en inkluderande och bred norm där alla barn är med på lika villkor. Böckerna ger möjlighet att arbeta normkritiskt på ett enkelt och självklart sätt och blir en naturlig del av likabehandlingsarbetet. Till alla OLIKAs böcker finns det handledningar som gör det enklare för dig att låta boken växa in i verksamheten samtidigt som de blir en kunskapsöverföring kring det normmedvetna tänkandet. Dessutom finns det ett antal metodböcker; t.ex. Ge barnet 100 möjligheter istället för 2. Här nedan är ett urval av böcker som passar för åldersgruppen F-3

Berg Ebba; "Vem är kär i Abel Svensson?"

Abel Svensson har funderat och funderat. Han vet vilka han är kär i. Men finns det någon som är kär i honom? Och hur ska han i så fall få reda på det?

Boozon Ekberg Lina, Emmelin Eva, Madsen Linda: "Kroppens ABC"

Från A som i armsvett och B som i bröst, över K som i kärlek, M som i mens och Q som i queer, till R som i rumpa och Ö som i öron. En bok om sånt som kroppen har, gör och känner! En 64 sidor tjock bok med härliga perspektiv på kroppen!

Lundqvist Jesper & Johansson Bettina; "Kivi & monsterhund"

Sveriges första barnbok där hen används som personligt pronomen. En bok som leker med språket och uppmanar till skratt och fantasi.

Tidholm Anna-Clara; "Min familj"

För små barn är familjen jätteviktig, den är ju liksom nästan hela världen innan man sett så mycket av världen! Vi kan tycka att familjer ser mycket olika ut men hur den egna familjen ser ut är självklart för det lilla barnet.

WEST PRIDE

HBTQ-FESTIVALEN GÖTEBORG

Wegerup Jennifer; "Sätt straffen, Charlotte!

Äntligen! Charlotte ska spela sin första cup. Motståndet är tufft. Men det är Charlotte och hennes lag IF Ekby också. Och när det är dags för straffläggning gäller det att hålla huvudet extra kallt. De bara måste sätta dem! "Sätt straffen, Charlotte!" är inspirerad av landslagsstjärnan Charlotte Rohlins barndom.

SAGOLIKT BOKFÖRLAG

Sagolikt bokförlag har som vision att bryta normer, befria sagor och väcka läslusten. Förlaget säljer bokpaket med fokusområden som exempel genus, HBTQ och kärlek. Här följer ett urval av deras utbud för åldersgruppen F-3.

A Skåhlberg och K. Dahlqvist; "Prinsessan Kristalla"

Prinsessan Kristalla bor i ett slott på kungaberget. När hon blir förbjuden att leka med flickan Vilda, för att hon inte är av kungligt blod, slutar Kristalla att prata och skratta. Flera år senare måste hon välja sig en prins. Han ska vara av kungligt blod, få prinsessan att skratta och döda draken. Men Prinsessan träffar åter Vilda som nu är vuxen, då vet prinsessan Kristalla vem hon ska gifta sig med.

A. Skåhlberg och K. Dahlqvist; "Kalle i klänning"

Kalle firar sommarlov hos sina kusiner en av de varmaste somrarna på länge. När han är avundsjuk på sina kusiners svala sommar-klänningar, får han välja en av deras urvuxna. Han ser den genast. Den rosa med alldeles självlysande silverprickar. Och han vägrar ta av sig den. Han sover i den, äter i den, till och med badar i den. Finns även fortsättningsböckerna "Kalle som Lucia" samt "Kalle blir kär".

A. Skåhlberg och K. Dahlqvist; "Måste ha monster!"

Måste ha MONSTER! är en galet rolig och skruvad bok på rim för alla som älskar monster! Normbrytande, befriande och utan moraliska pekpinnar. "Moni vill inte äta. Det har hon sagt i många dar. Och varje gång lämnar hon allt på tallriken kvar. Mamma och mamma orkar inte tjata mer. Vilken mat ska de henne egentligen ge? Det är inte det att Moni vill vara otacksam men glädjen blir stor när alla monster dyker fram... Och vem är det som är farlig för vem när allt kommer omkring? Varför gömmer sig alla monster så fort Moni kommer in..?"

FILMER

Ponyo på klippan vid havet

Femåriga pojken Sosuke hittar en dag en guldfisk som han döper till Ponyo. Men det är ingen vanlig fisk han får tag på, utan dottern till havskungen och havsgudinnan. Mellan Sosuke och Ponyo uppstår kärlek, vilket hennes pappa inte kan acceptera. Hon är dock fast besluten att bli människa och använder ett av faderns magiska elixir för att påbörja förvandlingen. Samtidigt utlöser hon farliga krafter som hotar hela samhället. För att det åter ska bli balans i naturen, och Ponyo ska få förbli människa krävs ett kärlekstest. Historien är löst baserad på H C Andersens "Den lilla sjöjungfrun". Om kärlek och hur den kan se ut. Vem får man älska? Vilka kan vara parter i en relation? Filmhandledning finns på www.sfi.se

Prinsesspojken

Ett syskonpar delar sovrum där ena halvan av rummet är blå och den andra halvan är rosa. Systemen har leksaker och kläder som brodern är väldigt förtjust i. En dag får brodern ett paket som gör att han också kan klä sig precis som han vill.

WEST PRIDE

HBTQ-FESTIVALEN GÖTEBORG

Vad leker du med för leksaker och varför just dem? De barn, små som stora, som ser denna film får verkligen en tankeställare över sina val och sina intryck i livet.

Stora stygga räven

Vad är en familj? Kan man ha två mammor? Stora stygga räven består av tre berättelser i en ramberättelse. Djuren på bondgården uppför tre små pjäser på en liten teaterscen, med oss som publik. Med en stor portion humor och hejdlös fantasi berättas om livet på gården och några äventyr utanför den. Ett gemensamt tema är konsten att samarbeta, trots och tack vare olikheter. Filmhandledning finns på www.sfi.se

Trassel

Att prata om och gestalta våra könsroller kan vara både roligt och ge utrymmer för tankar och reflexion kring hur vi beter oss mot varandra. Animationen "Trassel" - löst baserad på en saga av Bröderna Grimm - fångar på ett lustfyllt sätt upp frågor kring mod, att växa upp och könsroller. Och i centrum står en tjej med skinn på näsan. Filmhandledning finns på www.sfi.se

Zootropolis

I staden Zootropolis lever världens djur, från den största elefanten till den minsta näbbmusen, tillsammans i olika stadsdelar. Dit anländer den positiva poliskonstapeln Judy Hopps men snart upptäcker hon att det inte är så lätt att vara den första kaninen bland de stora och tuffa djuren i stadens polisstyrka. Fast besluten att bevisa vad hon går för bestämmer hon sig för att knäcka ett knepigt fall, trots att hon måste jobba med den snabbpratande och luriga räven Nick Wilde. Filmen tar upp vanliga fördomar och stereotyper, och är samtidigt ett spännande äventyr med mycket humor.

FÖR LÄRAREN

www.transformering.se

Här kan du lära dig allt om könsidentitet och transfrågor.

Summanen Edward; "Queera tider – hbtqi då och nu" (Rabén & Sjögren)

Hur har synen på personer som bryter mot normer kring kön och sexualitet förändrats under historiens gång? Vilken utveckling har skett när det kommer till hbtqi-personers rättigheter i Sverige? Vilka frågor är aktuella just nu? Och vart kan du vända dig om du har frågor om trans eller könsidentitet? Boken tar upp olika aspekter av att vara queer. Frågor får svar, och berättande texter varvas med intervjuer och skildringar av personer som varit betydelsefulla eller på andra sätt gjort avtryck. Det här är en bok som både inspirerar och informerar, såväl som lyfter fram delar av historien som det talas alldeles för lite om.

Summanen Edward & Tom: "Trans, köns och identitet" (Natur & Kultur)

Allt fler barn och unga reflekterar öppet kring sin könsidentitet eller kommer ut som transpersoner. Skolan kan spela en avgörande roll i identitetsskapandet och har en stor betydelse för ungas hälsa. Denna bok ger dig goda förutsättningar att möta elever som funderar kring sin könsidentitet eller som är transpersoner. Boken förmedlar även kunskap om att aktivt och medvetet främja alla elevers lika rätt och möjligheter oavsett kön samt att motverka traditionella könsroller. Boken vänder sig till dig som arbetar inom skolan, från förskoleklass till årskurs 6. Aktuell kunskap och konkreta metoder varvas med intervjuer, fördjupningsförslag och diskussionsfrågor att arbeta vidare med.

WEST PRIDE

HBTQ-FESTIVALEN GÖTEBORG

Intersexion (dokumentärfilm)

Det finns fler kön än två! "Är det en pojke eller flicka?" är en vanlig fråga som ställs om nyfödda barn. I en del fall går den inte att svara på, eftersom barnets kön är otydligt. Mani Bruce Mitchell ansågs vid födseln vara en pojke men fick som bebis genomgå korrigerande operationer och uppfostrades som flicka. Under uppväxten kände Mani Bruce sig annorlunda. Först i 40-årsåldern upptäckte hen det som familjen upplevt som en skamfylld hemlighet - könstillhörigheten var otydlig. Här får vi följa Mani Bruce Mitchells resa mot kunskap om intersexualism och i möten med andra som betecknar sig som intersexuella.

Botad -jakten på homosexuella (dokumentärfilm, finns på SVTplay till 2024)

Så sent som på 1970-talet betraktade amerikanska myndigheter homosexualitet som en sjukdom som kunde och skulle botas. Homosexuella män och kvinnor tvingades genomgå allt från elchocksterapi till tvångskastrering. Den förföljelse man utsattes för gjorde inte bara att många valde att dölja sin läggning utan också såg på sig själva som sjuka. Det här är berättelsen om de psykiatriker och aktivister som genom sin kamp för homosexuellas rättigheter bidrog till att starta HBTQ-rörelsen och förändrade världens syn på homosexuella.

Karolina Schubert "Barn i regnbågsfamiljer" (Spegel förlag)

Bok som kan användas både som informationsmaterial och som sagobok, med tips både för stora och små. Den här boken är tänkt att användas som sagobok, läromedel och faktabok. I boken hittar du förklaringar på begrepp, korta små sagor, fakta för stora och små och avslutningsvis en praktisk uppgift där barnen själva får beskriva sin egen familj. (F-5)

Pedagogiska tips

- Tänk på vilka ord och begrepp du använder i din undervisning. Välj till exempel att säga familj i stället för "mamma pappa barn" för att inkludera fler.
- Kom ihåg att det inte enbart finns tjejer och killar, en måste inte vara antingen eller!
- Undvik slentrianmässigt könsbestämmande som uttryck som "Hej killar/tjejer". Använd hellre namn eller "barnen/elever".
- Skriv personers rätta namn (alltså det namn eleven själv vill bli kallad) /ändra i klasslistor mm oavsett om det är godkänt av skatteverket eller inte.
- Synliggör hur kärleksrelationer och familjer kan se ut. Ge barnen ett större perspektiv och en beredskap att möta individer som lever i en annan familjekonstellation än de själva. Detta får du enkelt hjälp med genom att använda de böcker vi tipsat om vid högläsning.
- Ifrågasätt normer kring könsroller och skapa positiva attityder till att alla är lika värda. Hur är en flicka? Hur är en pojke? Det handlar om individer, inte om kön.
- Erbjud ett urval av normkritiska böcker i klassrummet som barnen själva kan läsa.
- Snappa upp om ord som rör sexuell läggning eller könstillhörighet används kränkande bland barnen. Ta upp orden och berätta vad de faktiskt betyder.
- Använder du målarbilder /"läsemålor" så leta efter motiv som utmanar normtänkandet.
- Våga utmana eleverna!